

فصلنامه تخصصی علوم اجتماعی دانشگاه آزاد اسلامی - واحد شوشتر

سال پنجم، شماره (۱۵)، زمستان ۱۳۹۰

تاریخ پذیرش: ۹۰/۱۰/۱۰

تاریخ دریافت: ۹۰/۹/۱۱

صص ۲۷-۵۴

بررسی تأثیر عوامل اجتماعی - سیاسی بر احساس امنیت (مطالعه موردی: شهروندان شهر ایلام)

علی حسین حسین زاده^۱، زهرا ساده میری^۲

چکیده

امنیت همواره از نیازهای اصلی جوامع بشری از ابتدا تا کنون بوده است و به این معنا پیوند عمیقی با ساختارهای اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه دارد بنابراین احساس امنیت تحت تأثیر عوامل مختلفی شکل می‌گیرد. بررسی و شناخت عوامل تأثیر گذار بر احساس امنیت می‌تواند در جهت افزایش احساس امنیت و بالا بردن پویایی و شکوفایی جامعه مؤثر باشد. این پژوهش پیمایشی کوشیده است، تا تأثیر عوامل اجتماعی - سیاسی مؤثر بر احساس امنیت را در بین شهروندان شهر ایلام مورد بررسی قرار دهد. موضوع مورد مطالعه در قالب نظریاتی در سطوح خرد و کلان مورد بررسی قرار گرفته است. سپس فرضیات مورد نظر از دل این نظریات استخراج گردیده است. به منظور مطالعه تأثیر عوامل اجتماعی-سیاسی بر احساس امنیت، جمعاً

alios81@yahoo.com

۱- دانشجویار گروه جامعه شناسی دانشگاه شهید چمران اهواز (نویسنده مسؤل)

۲- کارشناس ارشد جامعه شناسی

۸ فرضیه ارائه گردید. برای سنجش عوامل اجتماعی-سیاسی غیر از عوامل زمینه‌ای از شاخص‌های پایگاه اجتماعی، اعتماد اجتماعی، بزه دیدگی مستقیم، رعایت حقوق شهروندی از سوی دولت و دینداری استفاده شده است. یافته‌های این تحقیق بر اساس فرمول کوکران از یک نمونه ۳۸۴ نفری از بین شهروندان ۱۶ سال به بالای شهر ایلام در تابستان ۱۳۸۹ به روش تکمیل پرسشنامه حاصل شده و تحت آزمون‌های مختلف قرار گرفت. بعد از تجزیه و تحلیل داده‌ها، شش فرضیه تأیید شد و دو فرضیه دارای همبستگی معنی دار نبود و تأیید نشد.

واژه‌های کلیدی: امنیت، احساس امنیت، امنیت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، بزه دیدگی مستقیم، رعایت حقوق شهروندی، دینداری.

مقدمه

پیش شرط رشد جوامع و خود شکوفایی آنها متکی بر سرمایه انسانی و سرمایه اجتماعی بوده و این دو، نیازمند امنیت، احساس امنیت و ایمنی است. این نیاز تا بدان جا ارزشمند و اساسی شمرده می‌شود که برخی بر این باورند که احساس امنیت بر وجود امنیت و امنیت بر معیشت مقدم است. بی تردید آنگاه که روح و جسم مردمان در آسودگی و آرامش خاطر باشد، تمام قوای ذهنی و جسمی آنها معطوف به خود شکوفایی مادی و معنوی می‌گردد. شاید به همین منظور است که امام علی(ع) می‌فرماید: «نعمتی گوارتر از امنیت نیست».

احساس امنیت در درون امنیت ایجاد شده و استقرار می‌یابد و ارتقاء و افزایش احساس امنیت موکول است به ارتقای پایداری امنیت. بنابراین احساس امنیت در بستر امنیت مشهود و عینی شکل گرفته و حاصل کارآمدی نظام اجتماعی تلقی می‌گردد (رجبی پور، ۱۳۸۲، ص ۸).

احساس امنیت برآمده از تعادل میان مجموعه متغیرهایی است که جامعه را در فضای اجتماعی مساعدی قرار می‌دهد که مردمان احساس امنیت می‌کنند و آرامش خیال دارند. ابعاد این امنیت، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، قضایی و نظامی است (تقوایی، ۱۳۸۵، ص ۹۴).

پژوهش حاضر به بررسی تأثیر عوامل اجتماعی-سیاسی بر احساس امنیت می‌پردازد و نتایج حاصل این پژوهش این امکان را فراهم می‌سازد تا با شناسایی این عوامل بتوان در جهت بهبود شرایط و بالا بردن احساس امنیت قدم‌های مؤثرتری برداشت.

بیان مسأله

دغدغه امنیت، همزاد اندیشه بشری است. بشر پیش از آنکه به کاوش عملی برای استمرار حیات و بقا پردازد به تفکر در ایجاد مأمنی مناسب جهت اکتفا به سایر امور زندگی خود بر اساس آن بوده است. از این جا بود که مسأله بی‌دغدغگی خود دغدغه انسان شد و اندیشیدن در باب این مسأله، تا کنون استمرار حیات وی را تضمین کرده است. مسأله امنیت هسته نهفته همه فعالیت‌های انسانی است و گاه حرص و شره دستیابی بیشتر به همین امنیت، ناامنی‌های زیادی را برای وی به دنبال داشته است. ناامنی در طول تاریخ همیشه معطوف به عوامل طبیعی خارجی از اراده انسان نبوده است، بلکه در بسیاری مواقع خود انسان اسباب و علل ناامنی خود را فراهم آورده است (توماس، ۱۳۸۲، ص ۱۱).

معنای لغوی امنیت، رهایی از تشویش، اضطراب، نااطمینانی و مخاطرات است. با این تعریف، بخش اعظم رفتارهای فردی، گروهی و اجتماعی؛ صبغه‌ای امنیتی پیدا می‌کند، چون هیچ رفتاری فارغ از مخاطره و قدری تشویش نیست و اطمینان مطلق، نه میسر است، چون رفتار و اراده انسانها، قابل کنترل کامل نیست، و نه مطلوب؛ چرا که اطمینان و امنیت مطلق، پویایی را از جامعه گرفته و علم و تحقیق را تعطیل می‌نماید (نصیری، ۱۳۸۱، ص ۱۱۵).

اما امنیت بعد ذهنی و احساسی نیز دارد، عنصر ذهنی و احساسی امنیت به سادگی در قالب محاسبات ریاضی و آماری نمی‌گنجد چون بیشتر مبتنی بر واکنش‌های روانشناختی انسان‌ها نسبت به خطر و اقدامات مقابله‌ای شکل می‌گیرد و متناسب با گوناگونی شخصیت‌ها، نگرش‌ها، اعتقادات و سایر عوامل روانشناختی، این واکنش‌ها می‌تواند متنوع متفاوت باشد؛ به همین دلیل، فردی ممکن است با مشاهده صحنه تجمع مردم در خیابان احساس کند که در معرض خطر قتل قرار دارد اما فرد دیگری با مشاهده همزمان همان صحنه به این برداشت برسد که خطر سرقت وی را تهدید می‌کند. این در حالی است که ممکن است اساساً هیچ خطری متوجه

آن دو نباشد. بنابراین پیچیدگی عنصر احساس و ذهنیت در امنیت نه فقط به تنوع افراد بر می‌گردد، بلکه علاوه بر آن ممکن است انسان در همان حالی که تهدیدی متوجه او نیست، احساس ناامنی کند و یا برعکس در اوج ناامنی کند و یا برعکس در اوج ناامنی احساس امنیت داشته باشد (حسینی، ۱۳۸۶، ص ۱۱).

به لحاظ لغوی احساس را دریافت، درک کردن، دریافتن، دانستن، دیدن و دریافتن، آگاه شدن، معنا نموده‌اند. همچنین گفته شده است که احساس، درک چیزی است با یکی از حواس. اگر احساس با حس ظاهری باشد آن را مشاهدات گویند و اگر با حس باطن باشد، وجدانیات (رجبی پور، ۱۳۸۲، ص ۱۵).

در واقع احساس امنیت برخلاف واقعیت فیزیکی آن پدیده‌ای چند بعدی، پیچیده و سیال است در حالی که اندازه امنیت فیزیکی و عوامل شکل دهنده و کنترل کننده آن با سهولت و به سادگی بیشتری قابل شناسایی، اندازه گیری و درک است، فهم احساس امنیت و پی بردن به چگونگی تغییرات آن امری دشوار و به همان نسبت اثرگذاری بر آن گاه غیر ممکن است (حسینی، ۱۳۸۵، ص ۴۸).

پژوهش‌های علمی حاکی از آن است که هر زمان میزان احساس امنیت در جامعه‌ای نوسان می‌یابد، امنیت نیز به همان نسبت، تقویت یا تضعیف می‌گردد. بر این اساس، احساس امنیت، نقشی مهم و حیاتی در کاهش یا افزایش امنیت دارد و با توجه به اینکه امنیت روانی یا احساس امنیت متأثر از افکار عمومی است و رسانه‌های گروهی نیز در ساخت و ترمیم و هدایت مردم، نقش مهمی را ایفا می‌کنند؛ پس بدین جهت می‌توانند به طور مستقیم در بی‌ثباتی یا ثبات امنیت جامعه، مؤثر باشند (لرنی، ۱۳۸۳، ص ۴۱).

احساس امنیت یا امنیت روانی را هنگامی می‌توان مورد اشاره قرار داد که فرد یا جامعه‌ای، از احساس کفایت، اعتماد و آرامش برخوردار باشد و از احساس دلهره، اضطراب و ترس رها شود. آنچه که این وضعیت را به وجود می‌آورد، توقع و انتظار فرد در برآورده شدن و به کمال رساندن نیازهای فعلی و آینده‌ی خود می‌باشد و نیز آنچه این وضعیت را ایجاد می‌کند، قابل پیش بینی کردن این نیازها و راه برآورده شدن آنها و نیز معین کردن تهدیدها و شیوه کنترل آنهاست (لرنی، ۱۳۸۳، ص ۴۲).

احساس امنیت برآمده از تعادل میان مجموعه متغیرهایی است که جامعه را در فضای اجتماعی مساعدی قرار می‌دهد که مردمان احساس امنیت می‌کنند و آرامش خیال دارند. ابعاد این امنیت، سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، قضایی و نظامی است (تقوایی، ۱۳۸۵، ص ۹۴).

احساس امنیت در این پژوهش متغیر وابسته است که تأثیر عوامل مختلف اجتماعی و سیاسی بر آن مورد بررسی قرار می‌گیرد.

پیشینه تحقیق

پیرامون مقوله احساس امنیت و عوامل مرتبط و مؤثر بر آن تحقیقاتی صورت گرفته که ما در اینجا به ذکر چند مورد می‌پردازیم:

تحقیقی با عنوان جرم، خشونت و احساس امنیت در فضاهای عمومی شهر تهران صورت گرفته. این تحقیق توسط خانم آتوسا مدیری دانشجوی دکتری دانشگاه علوم و تحقیقات انجام شده. فرضیه‌ی این پژوهش بر مبنای نظریات جکوبز و زوکین به این صورت تنظیم شده است:

جرم و خشونت در کاهش احساس امنیت در فضاهای شهر مؤثرند؛ و نقش خشونت قوی‌تر از جرم است. شاخص‌ها یا ابزارهای اندازه‌گیری فرضیه را احساس امنیت، امکان وقوع جرم یا خشونت از دیدگاه مردم و دسترسی پذیری نمادین شکل می‌دهد که شاخص اول در سطح ترتیبی و سایر شاخص‌ها در سطح اسمی اندازه‌گیری شده‌اند.

روش این پژوهش مبتنی بر آزمون نظریه بوده و روش آزمون فرضیه مبتنی بر تحلیل سنجش تراکم نقطه‌ای شاخص‌ها و معذور خبی دودر جدول توافقی ست. نمونه‌های پژوهش از ۱۴ فضای شهری که سرخوشه‌های نمونه‌گیری را شکل می‌دهند، به روش تصادفی جمع‌آوری شده‌اند. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که جرم بیش از خشونت می‌تواند مانع حضور مردم در فضای شهری و کاهش احساس امنیت گردد. همچنین احساس امنیت رابطه‌ی قوی با جرم و خشونت نشان نمی‌دهد و نتایج حاصل نشان نمی‌دهد که جرم و خشونت به میزان ۶۶/۷ درصد در کاهش دسترسی پذیری نمادین مؤثرند، ولی در مقام مقایسه‌ی ما بین تأثیر جرم و

خشونت، جرم نقش قوی تری دارد و نتایج پژوهش از نظریه ی جکوبز حمایت نمی کند. از سوی دیگر عدم وجود رابطه بین احساس امنیت و جرم و خشونت نشان می دهد که جرم و خشونت مانع حضور مردم می شود و محدودیت دسترسی پذیری در فضای شهری ایجاد می کند و همان گونه که زو کین والین به آن اشاره می کنند موجب زوال عرصه ی عمومی می گردد، گر چه احساس امنیت را از بین نمی برد. به عبارتی مردم گمان نمی کنند که اتفاق ناگواری که امنیت آنها را تهدید خواهد کرد به وقوع بپیوندد. و در آخر اینکه احساس ناامنی از جریان های اصلی عرصه عمومی مرکز شهر تهران نیست، ولی عدم حضور مردم و دسترسی پذیری از مسائل عرصه ی عمومی فوق است (مدیری، ۱۳۸۵).

تحقیقی با عنوان «بررسی مقایسه ای احساس امنیت در تهران بزرگ، یزد و کل کشور»، توسط آقایان دکتر علی دلاور و علی محمد رضایی و با همکاری دکتر علی محمد احمد وند رییس مرکز مطالعات و تحقیقات کاربردی ناجا صورت گرفته است. مرکز مطالعات و تحقیقات کاربردی معاونت طرح و برنامه ی ناجا در صدد برآمد تا با طراحی و اجرای پروژه ای تحقیقاتی، میزان شیوع احساس ناامنی در ابعاد اقتصاد فردی، اقتصاد عمومی، امنیت جانی، امنیت نوامیس و امنیت اجتماعی را در سطوح کشور، استان یزد و در سطح شهر تهران بزرگ بررسی کند.

برخی از مهمترین اهداف این پژوهش عبارتست از ساخت و اعتبار یابی ابزاری برای اندازه گیری مؤلفه های مختلف احساس امنیت -مقایسه دیدگاه اقشار مردم در مورد عوامل یا مؤلفه های مختلف احساس امنیت -تعیین میزان شیوع احساس ناامنی در سراسر کشور و همچنین در هر یک از استان های کشور و... و برخی از سئوالات تحقیق از این قرار است: احساس امنیت متشکل از چه عوامل یا مؤلفه هایی است و هر عامل یا مؤلفه از چه شاخص هایی تشکیل شده است -دیدگاه اقشار مختلف مردم درباره ی احساس امنیت چیست؟ و... شاخص های اندازه گیری در این تحقیق به چند دسته تقسیم می شوند:

الف) احساس امنیت در بعد اقتصاد فردی، ب) احساس امنیت جانی، ج) احساس امنیت نوامیس، د) احساس امنیت اجتماعی، ه) احساس امنیت اقتصاد عمومی. در این تحقیق دو جامعه آماری وجود داشت؛ جامعه آماری اول: اقشار مختلف مردم در مراکز استان های مختلف، جامعه آماری دوم: شهروندان شهر تهران. حجم نمونه اول: برای کل کشور ۳۱۰۰ نفر بوده است و حجم

نمونه دوم: در تهران ۴۰۰۰ نفر در نظر گرفته شده است. روش انجام تحقیق روش نمونه گیری چند مرحله ای بوده است. براساس یافته‌های این تحقیق نمرات میزان احساس ناامنی تهران بزرگ در مورد همه عوامل پنج گانه احساس امنیت نسبت به یزد بالاتر می باشد. و میزان احساس ناامنی شهروندان یزد در زمینه عامل اقتصاد فردی، اقتصاد عمومی امنیت جانی پایین تر از حد میانگین کشوری و عامل امنیت نوامیس اندکی بالاتر از میانگین کشوری قرار گرفته‌اند. و میزان احساس ناامنی شهروندان تهرانی در عامل اقتصاد فردی، اقتصاد عمومی، امنیت جانی و امنیت اجتماعی فراتر از یک انحراف معیار و بالاتر از میانگین کشوری است. و شهروندان تهرانی از لحاظ نگرانی در مورد امنیت نوامیس اندکی بالاتر از میانگین کشوری قرار دارند (دلاور و رضایی، ۱۳۸۶).

پژوهشی با عنوان بررسی رابطه‌ی اعتماد اجتماعی و احساس امنیت، پژوهشی پیمایشی است که توسط دکتر سعیده گروسی و دکتر جلال میرزایی انجام شده و در آن تلاش شده تا تاثیر شاخص‌های اعتماد اجتماعی بر احساس امنیت در میان دانشجویان دختر دانشگاه آزاد اسلامی جیرفت بررسی شود. این تحقیق پیمایشی-مقطعی ست که در آن از بین دانشجویان دختر دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه آزاد جیرفت در ۵ رشته مختلف ۸۸ نفر به عنوان نمونه انتخاب شدند. و اطلاعات مورد نظر از طریق پرسشنامه پژوهشگر ساخته جمع آوری شد. در این تحقیق از آمار توصیفی به منظور توصیف متغیرهای مورد نظر و از آمار تحلیلی برای تبیین و آزمون فرضیه‌های تحقیق استفاده شد. در رابطه با شاخص‌های امنیت اجتماعی در این پژوهش امنیت معادل فقدان تهدید هویت گروهی (گروه جنسی)، ارزشی و اعمال غیر قانونی در نظر گرفته شده است و با توجه به تعاریف ارائه شده از امنیت اجتماعی شاخص‌های عمده آن عبارتند از:

الف) فقدان تهدید هویت جمعی، ب) نبود تهدید ارزش‌های مشترک. هدف از این پژوهش بررسی احساس امنیت اجتماعی در بین دانشجویان دختر دانشگاه آزاد جیرفت است و با هدف تعیین عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی در این پژوهش به بررسی میزان اعتماد اجتماعی و تاثیر آن بر شکل گیری احساس امنیت اجتماعی پرداخته شده است.

براساس یافته‌های این تحقیق ۱/۴۳ درصد پاسخگویان از نظر احساس امنیت اجتماعی، نمره متوسط و ۳۰/۷ درصد نمره کم گرفتند یعنی ۷۳/۸ درصد آنها احساس امنیت اجتماعی در حد متوسط و کم داشتند. از نظر امنیت بهداشتی ۴۳/۳ درصد پاسخگویان نمره متوسط کسب کردند. از نظر امنیت اقتصادی نزدیک به دو سوم پاسخگویان ۵/۳۶ درصد پاسخگویان در سطح متوسط و پایین قرار داشتند در حالی که از نظر احساس امنیت طبیعی ۷۷/۳ درصد اعلام احساس امنیت کم کردند.

با توجه به نتایج به دست آمده می‌توان نتیجه گرفت دانشجویانی که از گروه‌های قومی متفاوت هستند احساس امنیت اجتماعی مشابهی ندارند. همچنان که دختران متعلق به گروه‌های درآمدی متفاوت از نظر میزان احساس امنیت اجتماعی با یکدیگر تفاوت معنادار دارند و اعتماد بین شخصی پاسخگویان یعنی اعتماد به افراد خاص و نزدیک که به طور روزانه با آنها در تعامل هستند بر سطح احساس امنیت اجتماعی آنها تأثیر دارد (گروسی و میرزایی، ۱۳۸۵).

تحقیقی با عنوان بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان تهرانی توسط دکتر الیاسی عضو هیأت علمی دانشگاه امام حسین (ع) انجام شده است. بر این اساس، امنیت در هر جامعه‌ای شرط اساسی توسعه در سطح فردی و کلان جامعه است. احساس امنیت و امنیت روانی و اجتماعی بهمان اندازه وجود امنیت و شاید حتی بیشتر از آن اهمیت دارد. این تحقیق که به سفارش معاونت اجتماعی ناجا در مهرماه ۱۳۸۰ انجام گرفته، انجام گرفته است، در پی شناخت احساس امنیت مردم شهر تهران و ارتباط آن با عوامل ایجاد کننده امنیت بوده است.

امنیت همیشه یکی از مسائل اساسی و حیاتی بشر بوده است و بحث پیرامون آن قدمتی طولانی دارد. در این تحقیق اندیشه‌های مولار، ویور، بوزان، تونیس و آندرسون مورد استفاده قرار گرفته است. روش انجام تحقیق، به شیوه پیمایشی بوده است. و اطلاعات مورد نیاز با استفاده از تکنیک پرسشنامه گردآوری شده است. جمعت نمونه تحقیق ۱۴۷۵ نفر از افراد بالای ۱۸ سال مناطق ۲۲ گانه شهرداری تهران می‌باشد که با استفاده از شیوه نمونه گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شده اند.

احساس امنیت در جامعه، به عوامل ایجاد کننده ناامنی، شامل احساس روانی شهروندان از میزان وجود یا عدم وجود شرایط جزم خیز و میزان مخاطره آمیز بودن شرایط و موقعیت‌هایی که

هر فرد در طول زندگی با آنها برخورد می‌نماید. و عوامل تأمین کننده امنیت که مربوط به توانایی و عملکرد نهادهای تأمین کننده امنیت خصوصاً "نیروی انتظامی و قوه قضاییه می‌باشد، برمی‌گردد. در بررسی میزان احساس امنیت، یکی از شاخص‌های مورد استفاده، میزان بروز جرم و جرائم در جامعه بوده است؛ که جهت سنجش آن میزان وجود ۲۹ جرم در شهر تهران پرسیده شده است. همچنین شاخص میزان احساس مخاطره آمیز بودن شرایط و موقعیت‌هایی که هر فرد در طول زندگی روزمره با آنها برخورد می‌نماید، جهت بررسی میزان احساس امنیت استفاده شده است که میزان احساس خطر شهروندان در هر کدام از این شرایط (۱۷ مورد) سنجیده شده است.

در بررسی عوامل ایجاد کننده امنیت، میزان اهمیت هر کدام از نهادها و سازمان‌های ایجاد کننده امنیت از قبیل خانواده، نیروی انتظامی، مطبوعات و ... همچنین نگرش پاسخگویان در مورد عملکرد و میزان موفقیت نیروی انتظامی و قوه قضاییه در ایجاد امنیت از جنبه‌ها و وجوه مختلف مورد بررسی قرار گرفته است. همچنین ارزیابی پاسخگویان از امنیت منطقه محل سکونت، شهر محل سکونت و مقایسه امنیت تهران با سایر مراکز استان‌ها سنجیده شده است. به طور کلی بر اساس یافته‌های تحقیق، میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان تهرانی پایین می‌باشد اگر چه نسبت به گذشته بهبود یافته و افزایش یافته است. اکثر پاسخگویان عملکرد نیروی انتظامی را در سطح جامعه در خصوص ایجاد امنیت موفقیت آمیز ارزیابی نموده اند و در عین حال اکثر پاسخگویان عملکرد قوه قضاییه را به طور کلی ناموفق ارزیابی کرده اند (الیاسی، ۱۳۸۶).

چهار چوب نظری

به نظر «دور کیم نظم اخلاقی» یا «وجدان اخلاقی» نیرویی بیرونی است که برخواست‌ها و امیال درونی انسان مهار می‌زند. این «نظم اخلاقی» به صورت «وجدان جمعی» درمی‌آید و امیال سیری ناپذیر انسان را کنترل می‌کند. وقتی تغییرات ساختاری (ناشی از پیشرفت یا پسرفت اقتصادی) یک ساخت هنجارمند را به هم می‌ریزد، امیال سیری ناپذیر از قید هنجارها آزاد می‌شود، اما منابع اقتصادی و اجتماعی برای پاسخ به خواست‌ها، ماهیتاً محدود است. فرد

نمی‌داند که نمی‌تواند به هر خواهشی دست یابد. رقابت برای رسیدن به هدف‌هایی دست نیافتنی افزایش می‌یابد. لذت، در رقابت است و هدف، دست نیافتنی است. کوشش‌ها افزایش می‌یابد و نتیجه کمتر حاصل می‌شود. در این وضعیت شوق زندگی از میان می‌رود و در نتیجه زمینه گرایش به انحراف و ناامنی در جامعه فراهم می‌گردد.

به اعتقاد دورکیم وقتی فرد نتواند به اهداف مورد احترام جامعه نائل شود، با واقعیت تلخ شکست روبرو شده و با توجه به تضعیف مذهب در جامعه مدرن که در این موقعیت می‌توانست احساس شکست در فرد را به نحوی جبران و ترمیم کند، موجب روی آوردن فرد به خودکشی، اعتیاد یا دیگر انحرافات اجتماعی خواهد شد و در نتیجه امنیت فردی و امنیت اجتماعی را به چالش خواهد کشاند.

مرتون نیز نخستین هدف خود را کشف این نکته می‌داند که «برخی ساختارهای اجتماعی، چگونه فشار معینی را بر بعضی از افراد جامعه وارد می‌کنند که این افراد به جای همنوایی، ناهمنوا می‌شوند». مرتون ریشه انحرافات اجتماعی و به مخاطره افتادن امنیت جامعه را در شکاف میان دو عنصر اساسی ساختار فرهنگی جستجو می‌کند.

هنگامی که میان اهداف فرهنگی و راه‌های نهادی شده، هماهنگی وجود نداشته باشد، فریبکاری، فساد و رشوه خواری، روسپگیری و ارتکاب انواع جرائم افزایش و امنیت اجتماعی و به تبع آن احساس امنیت کاهش می‌یابد (محبوبی منش، ۱۳۸۷، ص ۸ و ۷).

بوزان بحث خود را در باب امنیت اجتماعی با بیان معنای ارگانیکی نهفته در این تئوری آغاز می‌کند و معتقد است زمانی امنیت اجتماعی مطرح خواهد بود که نیروی بالقوه یا بالفعلی بعنوان تهدیدی برای هویت افراد جامعه وجود داشته باشد.

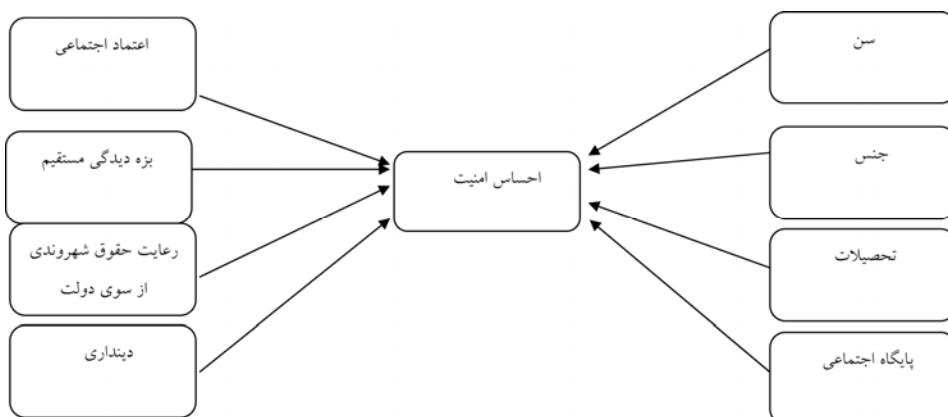
امنیت اجتماعی از نظر بوزان به حفظ مجموع ویژگی‌هایی ارجاع دارد که بر مبنای آن افراد خودشان را بعنوان عضو یک گروه اجتماعی قلمداد می‌کنند یا به بیان دیگر معطوف به جنبه‌هایی از زندگی فرد می‌گردد که هویت گروهی او را سامان می‌بخشند (نویدنیا، ۱۳۸۲، ص ۶۴).

نظریاتی نیز در سطح خرد در مورد احساس امنیت ارائه شده که در اینجا به اختصار به چند مورد اشاره می‌شود.

یکی از این نظریات نظریه قربانی شدن مستقیم است. از دیدگاه نظریه «قربانی شدن مستقیم» به آنهایی که مستقیماً خود قربانی جرم می شوند و یا آنهایی که به طور غیر مستقیم از طریق شبکه‌های اطلاع رسانی محلی، گفتگوهای شخصی یا دوستان، آشنایان، شایعات یا رسانه‌های جمعی (رادیو، تلویزیون، مطبوعات) درباره‌ی جرایم و مشکلات مطلع می شوند، احساس ناامنی بیشتری نسبت به سایرین دارند (همتی، ۱۳۸۶، ص ۱۳۳).

از نظر محققانی چون فرارو آشفته‌گی مدنی به معنای آن است که استانداردهای اجتماعی در سطح پایینی قرار دارد و به نوبه خود این علامت را تداعی می کند که ارزش‌ها و هنجارهای مورد پذیرش عرفی تحلیل رفته است. او با تجزیه و تحلیل داده‌های حاصل از پیمایش ملی در یافت که پدیده آشفته‌گی مدنی می تواند اطلاعات بوم شناسانه ای را ارائه دهد که برداشت شهروندان از شانس مورد بزه واقع شدن را شکل می دهد. آنگاه برداشت از خطر می تواند ترس ابراز شده ی مردم از جرم و ناامنی را تحت تأثیر قرار دهد. ایده‌های بوم شناسانه دیگری نیز وجود دارد برای مثال ایده ای که می توان آن را به صورت ذیل خلاصه کرد: ساکنین شهرهای بزرگ در مقایسه با ساکنین شهرهای کوچک و مناطق روستایی ترس بیشتری را گزارش می کنند و مردمی که در محلات مرکزی شهرها زندگی می کنند در جات بالاتری از احساس ناامنی را در مقایسه با ساکنان حومه ی شهرها گزارش می کنند. همچنین برخی از محققین همبستگی معناداری را بین اندازه اجتماع یا شهر و احساس ناامنی یافته‌اند (حسینی، ۱۳۸۶، ص ۲۵).

دیدگاه دیگر نظریه ی «بی تمدنی» یا «بی نظمی» اسکوگن است. از این دیدگاه بی نظمی در اجتماع منجر به ترس از جرم، کناره گیری ساکنان از اجتماع، کاهش میزان کنترل اجتماعی غیر رسمی و افزایش فراوانی و شدت بی نظمی و جرم و در نهایت احساس ناامنی می شود. تحقیقات زیادی از تأثیر بیمدنی همسایگی بر کاهش ترس از جرم حکایت دارد (همتی، ۱۳۸۶، ص ۱۳۴).

مدل تحلیل تحقیق

اهداف تحقیق:

هدف کلی:

پژوهش حاضر دارای یک هدف کلی، با محوریت موضوع مورد بحث و اهداف جزئی به عنوان زیر مجموعه‌های هدف کلی است.

هدف کلی این تحقیق، شناسایی عوامل اجتماعی - سیاسی مؤثر بر احساس امنیت است.

اهداف جزئی:

۱- بررسی متغیرهای زمینه‌ای مانند سن، جنس و... و تأثیر آنها بر احساس امنیت.

۲- شناسایی متغیرهای اجتماعی و تأثیر آنها بر احساس امنیت.

۳- شناسایی عوامل سیاسی و تأثیر آنها بر احساس امنیت.

۴- توصیف وضعیت احساس امنیت در بین شهروندان شهر ایلام

فرضیات تحقیق:

۱- بین سن و احساس امنیت رابطه معناداری وجود دارد.

۲- بین جنس و احساس امنیت رابطه معناداری وجود دارد.

۳- بین سطح تحصیلات و احساس امنیت رابطه معناداری وجود دارد.

- ۴- بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت رابطه معناداری وجود دارد.
- ۵- بین بزه دیدگی مستقیم و احساس امنیت رابطه معناداری وجود دارد.
- ۶- بین رعایت حقوق شهروندان از سوی دولت و احساس امنیت رابطه معناداری وجود دارد.
- ۷- بین دینداری و احساس امنیت رابطه معنی داری وجود دارد.

روش تحقیق

در این پژوهش با توجه به موضوع تحقیق و در نظر گرفتن متغیرهای پژوهش بالاخص متغیر اصلی پژوهش (احساس امنیت) که مستقیماً قابل مشاهده نبوده؛ روش پژوهش کمی، پیمایشی و ابزار پرسش نامه، مناسب تر است. هدف از به کارگیری این روش، جمع آوری اطلاعات درست و پی بردن به «ذهنیت» و «احساس» واقعی نمونه‌های انتخاب شده است. در این پژوهش، به منظور نمونه‌گیری از جمعیت آماری تحقیق، از شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای چند مرحله‌ای استفاده شده است.

جامعه آماری و حجم نمونه

در این تحقیق تمام افراد ۱۶ سال به بالا و ساکن در شهرستان ایلام که تعداد آنها ۸۶۴۰۰ نفر می‌باشد، جمعیت آماری تحقیق حاضر را تشکیل می‌دهند. برای به دست آوردن حجم نمونه در این تحقیق، از فرمول کوکران استفاده شد و بر این اساس حجم نمونه ۳۷۸ نفر به دست آمد.

نحوه پردازش اطلاعات

روش تجزیه و تحلیل یافته‌های این پژوهش با در نظر گرفتن فرضیات مطرح شده صورت گرفته است. لذا به منظور تجزیه و تحلیل فرضیات تحقیق با توجه به سطح سنجش و نوع متغیر از آزمون‌های مربوط به هر کدام استفاده شده است. پس از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها، داده‌ها در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. در بخش توصیفی تحلیل‌های آماری از قبیل؛ فراوانی، درصدها، درصدهای تراکمی و تجمعی، حداکثر و حداقل،

میانگین، واریانس و انحراف معیار، استفاده گردید. در بخش استنباطی تحلیل‌های آماری مورد نیاز از قییل؛ آزمون‌های معنی دار بودن تفاوت میانگین‌ها و نسبت‌ها، آزمون تی، ضریب همبستگی اسپیرمن، ضریب همبستگی پیرسون، ارتباط متغیرها مورد محاسبه قرار می‌گیرند. کلیه تحلیل‌های آماری توسط نرم افزار SPSS انجام شده است. با توجه به این که این ضرایب از پرکاربردترین ضرایب در تحقیقات اجتماعی و تعیین وجود رابطه بین دو متغیر هستند، لذا در این تحقیق غالباً از این ضرایب برای تحلیل‌های تحقیق استفاده شده است.

تجزیه و تحلیل داده‌ها

در این بخش با استفاده از آزمون‌های آماری به بررسی فرضیات پژوهش پرداخته شده است.

۱- فرضیه اول: بین سن و احساس امنیت رابطه وجود دارد.

با توجه به اینکه سن یک متغیر کمی و در مقیاس فاصله‌ای است و پاسخ افراد به گویه‌های احساس امنیت با هم ترکیب شده و تبدیل به مقیاس کمی شده‌اند، لذا از آزمون ضریب همبستگی پیرسون برای بررسی فرضیه استفاده شده است.

جدول شماره ۱: ضریب همبستگی بین سن و احساس امنیت

متغیرها	ضریب همبستگی	سن
احساس امنیت کل	ضریب همبستگی پیرسون	*-۰/۱۳۷
	سطح معنی داری	۰/۰۱۳
	تعداد	۳۲۴
امنیت اجتماعی	ضریب همبستگی پیرسون	**۰/۱۴۳-
	سطح معنی داری	۰/۰۱۰
	تعداد	۳۲۴
امنیت اقتصادی	ضریب همبستگی پیرسون	-۰/۰۴۸
	سطح معنی داری	۰/۳۹۰
	تعداد	۳۲۴

امنیت سیاسی	ضریب همبستگی پیرسون	-۰/۰۱۹
	سطح معنی داری	۰/۷۳۹
	تعداد	۳۲۴

جدول فوق نشان می دهد که بین سن و احساس امنیت همبستگی معنی داری و معکوسی وجود دارد $r = -.137$ با $p = .013$ چون $p < .05$ α کوچکتر است لذا رابطه بین دو متغیر از نظر آماری معنی دار می باشد و فرضیه تایید می گردد.

بررسی بیشتر نشان داد که بین سن و احساس امنیت اجتماعی ($r = -.143$) نیز رابطه وجود دارد، اما بین سن و امنیت اقتصادی و سیاسی رابطه معنی داری یافت نشد

۲- بین جنسیت و احساس امنیت رابطه وجود دارد.

متغیر جنسیت در این پژوهش به صورت اسمی در نظر گرفته شده است و متغیر احساس امنیت به صورت کمی است لذا از آزمون ضریب همبستگی اتا استفاده شده است.

جدول شماره ۲: ضریب همبستگی بین جنس و احساس امنیت

اندازه پیش بین خطا			
		ضریب	
متغیر اسمی و فاصله‌ای	Eta ضریب اتا	جنسیت متغیر مستقل	۰/۵۹۰
		احساس امنیت متغیر وابسته	۰/۱۸۴

جدول فوق نشان می دهد که بین جنسیت و احساس امنیت رابطه معنی داری وجود دارد و

جنسیت می تواند به عنوان یک متغیر پیش بین برای میزان امنیت باشد. $\eta = .18$

۳- فرضیه سوم: بین تحصیلات و احساس امنیت رابطه وجود دارد

با توجه به اینکه تحصیلات یک متغیر رتبه ای است و پاسخ افراد به گویه‌های احساس امنیت با هم ترکیب شده و تبدیل به مقیاس کمی شده‌اند، لذا از آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن برای بررسی فرضیه استفاده شده است.

جدول شماره ۳: ضریب همبستگی بین تحصیلات و احساس امنیت

متغیرها	ضریب همبستگی	تحصیلات
احساس امنیت کل	ضریب همبستگی اسپیرمن	** ۰/۱۶۰-
	سطح معنی داری	۰/۰۰۲
	تعداد	۳۷۸
امنیت اجتماعی	ضریب همبستگی اسپیرمن	-۰/۰۸۱
	سطح معنی داری	۰/۱۱۴
	تعداد	۳۷۸
امنیت اقتصادی	ضریب همبستگی اسپیرمن	** ۰/۱۵۱-
	سطح معنی داری	۰/۰۰۳
	تعداد	۳۷۸
امنیت سیاسی	ضریب همبستگی اسپیرمن	** ۰/۱۹-
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰
	تعداد	۳۷۸

جدول فوق نشان می‌دهد که بین تحصیلات و احساس امنیت همبستگی معنی داری و معکوسی وجود دارد $r = -.16$ با $p = .002$ چون p از $.01$ کوچکتر است، لذا رابطه بین دو متغیر از نظر آماری معنی دار است و فرضیه تایید می‌گردد.

بررسی بیشتر نشان داد که بین تحصیلات و احساس امنیت اجتماعی ($r = -.081$) رابطه ای وجود ندارد اما بین تحصیلات و امنیت اقتصادی ($r = -.15$) و امنیت سیاسی ($r = -.19$) رابطه معنی داری وجود دارد.

فرضیه ششم: بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت رابطه وجود دارد

با توجه به اینکه اعتماد اجتماعی یک متغیر کمی است و پاسخ افراد به گویه‌های احساس امنیت با هم ترکیب شده و تبدیل به مقیاس کمی شده اند لذا از آزمون ضریب همبستگی پیرسون برای بررسی فرضیه استفاده شده است

جدول شماره ۴: ضریب همبستگی بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت

متغیرها	اعتماد اجتماعی	
احساس امنیت کل	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۶۱۰**
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰
	تعداد	۳۷۸
امنیت اجتماعی	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۲۶۳**
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰
	تعداد	۳۷۸
امنیت اقتصادی	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۷۳۳**
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰
	تعداد	۳۷۸
امنیت سیاسی	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۵۶۴**
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰
	تعداد	۳۷۸

تحلیل جدول فوق نشان می دهد که بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت همبستگی معنی داری وجود دارد $r= .61$ با $p=.000$ چون $p < \alpha = .05$ کوچکتر است، لذا رابطه بین دو متغیر از نظر آماری معنی دار می باشد و فرضیه تایید می شود.

بررسی بیشتر نشان داد که بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی ($r= .26$) و بین اعتماد اجتماعی و امنیت اقتصادی ($r= .73$) و امنیت سیاسی ($r= .56$) رابطه ای وجود دارد.

فرضیه هفتم: بین نظارت بر اجرای قوانین و احساس امنیت رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۵: ضریب همبستگی بین نظارت بر اجرای قوانین و احساس امنیت

متغیرها	نظارت	
احساس امنیت کل	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۰۵۸
	سطح معنی داری	۰/۲۵۹
	تعداد	۳۷۸
امنیت اجتماعی	ضریب همبستگی پیرسون	-۰/۰۶۶
	سطح معنی داری	۰/۲۰۲
	تعداد	۳۷۸
امنیت اقتصادی	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۲۲۳**
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰
	تعداد	۳۷۸
امنیت سیاسی	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۱۵۵**
	سطح معنی داری	۰/۰۰۲
	تعداد	۳۷۸

جدول نشان می دهد که بین نظارت بر اجرای قوانین و احساس امنیت همبستگی معنی داری وجود ندارد $r = -0.058$ با $p = 0.259$ چون $p > 0.05$ بزرگتر است، لذا رابطه بین دو متغیر از نظر آماری معنی دار نیست و فرضیه رد می شود.

بررسی بیشتر نشان داد که بین نظارت بر اجرای قوانین و احساس امنیت اجتماعی ($r = -0.066$) و بین نظارت بر اجرای قوانین و امنیت اقتصادی ($r = 0.223$) و امنیت سیاسی ($r = 0.155$) رابطه ای وجود دارد.

فرضیه هشتم: بین رعایت حقوق شهروندی از سوی دولت و احساس امنیت رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۶: ضریب همبستگی بین رعایت حقوق شهروندی از سوی دولت و احساس امنیت

متغیرها	رعایت حقوق شهروندی	
احساس امنیت کل	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۰۹۱
	سطح معنی داری	۰/۰۷۹
	تعداد	۳۷۸
امنیت اجتماعی	ضریب همبستگی پیرسون	-۰/۰۵۰
	سطح معنی داری	۰/۳۳۳
	تعداد	۳۷۸
امنیت اقتصادی	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۲۱۴**
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰
	تعداد	۳۷۸
امنیت سیاسی	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۲۲۷**
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰
	تعداد	۳۷۸

جدول نشان می دهد که بین رعایت حقوق شهروندی از سوی دولت و احساس امنیت همبستگی معنی داری وجود ندارد $r = -.091$ با $p = .079$ چون $p > .05$ بزرگتر است لذا رابطه بین دو متغیر از نظر آماری معنی دار نمی باشد و فرضیه رد می شود.

بررسی بیشتر نشان داد که بین رعایت حقوق شهروندی از سوی دولت و احساس امنیت اجتماعی ($r = -.05$) نیز رابطه ای یافت نشد اما بین رعایت حقوق شهروندی از سوی دولت و امنیت اقتصادی ($r = .21$) و امنیت سیاسی ($r = .23$) رابطه ای وجود دارد و از نظر آماری معنی دار است.

فرضیه نهم: بین دینداری و احساس امنیت رابطه وجود دارد.

جدول شماره ۷: ضریب همبستگی بین دینداری و احساس امنیت

متغیرها		دینداری
احساس امنیت کل	ضریب همبستگی پیرسون	-۰/۰۸۱
	سطح معنی داری	۰/۱۱۷
	تعداد	۳۷۸
امنیت اجتماعی	ضریب همبستگی پیرسون	-۰/۲۲۸**
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰
	تعداد	۳۷۸
امنیت اقتصادی	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۱۷۶**
	سطح معنی داری	۰/۰۰۱
	تعداد	۳۷۸
امنیت سیاسی	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۱۹۱**
	سطح معنی داری	۰/۰۰۰
	تعداد	۳۷۸

جدول نشان می دهد که بین دینداری و احساس امنیت همبستگی معنی داری وجود ندارد $r = -.081$ با $p = .117$ چون $p > .05$ بزرگتر است، لذا رابطه بین دو متغیر از نظر آماری معنی دار نمی باشد و فرضیه رد می شود.

بررسی بیشتر نشان داد که بین دینداری و احساس امنیت اجتماعی ($r = -.228$) نیز رابطه ای معنی داری وجود دارد. همچنین بین دینداری و احساس امنیت اقتصادی ($r = .176$) و امنیت سیاسی ($r = .191$) رابطه ای وجود دارد. و از نظر آماری معنی دار می باشد.

جدول شماره ۸: ضریب همبستگی بین بزه دیدگی و احساس امنیت

متغیرها	ضریب همبستگی	بزه دیدگی
احساس امنیت کل	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۱۴۶**
	سطح معنی داری	۰/۰۰۴
	تعداد	۳۷۸
امنیت اجتماعی	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۱۲۰*
	سطح معنی داری	۰/۰۲۰
	تعداد	۳۷۸
امنیت اقتصادی	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۰۰۲
	سطح معنی داری	۰/۹۶۴
	تعداد	۳۷۸
امنیت سیاسی	ضریب همبستگی پیرسون	۰/۱۵۰**
	سطح معنی داری	۰/۰۰۴
	تعداد	۳۷۸

ضریب همبستگی بین بزه دیدگی و احساس امنیت نشان می دهد که بین دو متغیر رابطه معنی داری وجود دارد $r = -.146$ با $p = .004$ چون p از $.05$ کوچکتر است لذا رابطه بین دو متغیر از نظر آماری معنی دار می باشد. همچنین بین امنیت اجتماعی و بزه دیدگی و امنیت سیاسی رابطه وجود دارد اما بین امنیت اقتصادی و بزه دیدگی رابطه معنی داری یافت نشد.

نتیجه گیری

طبق آزمون های بین سن و احساس امنیت رابطه وجود دارد. بر این اساس بین سن و احساس امنیت همبستگی معنی دار و معکوسی وجود دارد. به این معنی که با بالا رفتن سن افراد احساس امنیت کاهش پیدا می کند و همین طور هر چه که سن افراد پایین تر باشد

احساس امنیت بیشتری دارند. برخی از محققین این مسأله را به عامل ناتوانی مسن ترها در دفاع از خود در برابر بزه کاران، فقدان توانایی مالی و یا منابع اجتماعی برای جبران اثرات بزه دیدگی و در مجموع تأثیرات و پیامدهای بیشتر جرم بر افراد مسن تر نسبت داده اند.

در سطوح پایین تر در بررسی که برای سنجش رابطه بین سن و ابعاد احساس امنیت به صورت جداگانه صورت گرفت نشان داد که بین سن و احساس امنیت نیز رابطه معنی دار و معکوسی وجود دارد اما بین سن و احساس امنیت اقتصادی و سیاسی رابطه معنی داری یافت نشد. همچنین، فرضیه دوم مبنی بر اینکه در میزان احساس امنیت بین زنان و مردان تفاوت معنی داری وجود دارد، تأیید شد. نتایج به دست آمده از این تحقیق با نتایج تحقیقات صورت گرفته پیش از این مطابقت دارد. مطالعات و تحقیقات بسیاری در بررسی میزان تفاوت میزان احساس امنیت بین زنان و مردان صورت گرفته که نشان داده اند معمولاً زنان بیشتر از مردان احساس ناامنی می کنند برخی دیگر از محققین در تبیین این نتایج بیان داشته اند که ترس بیشتر زنان را باید در آسیب پذیری بیشتر فیزیکی و اجتماعی آنان جستجو کرد. ضمن آنکه آسیب پذیری اجتماعی، به نوبه خود، نتیجه زندگی در جامعه‌ای است که از نظر جنسیت دچار طبقه بندی بوده و جامعه پذیری نقش جنسی معمولاً به پیدایش روحیه انفعال و تسلیم در زنان منجر می شود. طبق آزمون‌های انجام شده، فرضیه سوم مبنی بر اینکه بین تحصیلات و احساس امنیت رابطه وجود دارد، تأیید شد. بر این اساس بین تحصیلات و احساس امنیت همبستگی معنی دار و معکوسی وجود دارد. به این معنی که هر چه سطح تحصیلات بالاتر باشد احساس امنیت کاهش پیدا می کند و بالعکس. در بررسی دقیق تر، مشخص شد که رابطه معنی داری بین تحصیلات و احساس امنیت اجتماعی وجود ندارد اما بین تحصیلات و احساس امنیت اقتصادی و سیاسی رابطه معنی دار و معکوسی وجود دارد.

طبق آزمون‌های انجام شده، فرضیه پنجم مبنی بر اینکه بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت رابطه وجود دارد، تأیید شد. بر این اساس بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت همبستگی معنی داری وجود دارد. به این معنی که هر چه میزان اعتماد اجتماعی افزایش یابد، میزان احساس امنیت نیز افزایش پیدا می کند و بالعکس. بر اساس یافته‌های این تحقیق از بین متغیرهای این تحقیق متغیر اعتماد اجتماعی دارای بیشترین وزن برای سنجش مقوله احساس

امنیت است. بررسی بیشتر نشان داد که بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی و بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت اقتصادی و بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت سیاسی رابطه وجود دارد. نتایج به دست آمده از این تحقیق با نتایج تحقیقات گذشته در این مورد مطابقت دارد. بر اساس نتایج به دست آمده متغیر اعتماد اجتماعی متغیری است که با هر سه بعد متغیر وابسته همبستگی بالایی دارد.

فرضیه ششم: طبق آزمون‌های انجام شده، فرضیه ششم مبنی بر اینکه بین بزه دیدگی مستقیم و احساس امنیت رابطه وجود دارد، تأیید شد. بر این اساس بین بزه دیدگی مستقیم و احساس امنیت همبستگی معنی داری وجود دارد. بررسی بیشتر نشان داد که بین بزه دیدگی مستقیم و احساس امنیت اجتماعی رابطه معنی داری وجود دارد و بین بزه دیدگی مستقیم و امنیت اقتصادی و بین بزه دیدگی مستقیم و احساس امنیت سیاسی رابطه معنی داری وجود دارد. طبق آزمون‌های انجام شده، فرضیه هفتم مبنی بر اینکه بین رعایت حقوق شهروندی از سوی دولت و احساس امنیت رابطه وجود دارد، تأیید نشد. بر این اساس بین رعایت حقوق شهروندی از سوی دولت و احساس امنیت همبستگی معنی داری وجود ندارد. می‌توان این مسأله را به این صورت تبیین کرد که در کشورهای جهان سوم و از جمله ایران و در مرحله بعد در شهرهای کوچکی مثل ایلام اقدامات زیادی در زمینه بالا بردن سطح آگاهی مردم نسبت به حقوق شهروندی‌شان صورت نگرفته است و در واقع برای بسیاری از مردم اصطلاح حقوق شهروندی یک اصطلاح ناشناس و غریبه است. حال در چنین شرایطی که آگاهی مردم از حقوق اولیه شان در سطح بسیار پایینی قرار دارد، به نظر می‌رسد که رعایت و یا عدم رعایت آن از سوی دولت تأثیر ملموس و قابل شناسایی در احساس امنیت آنان به ویژه در سطح اجتماعی ندارد. در بررسی دقیق تر بین رعایت حقوق شهروندی از سوی دولت و احساس امنیت اجتماعی رابطه معنی داری وجود ندارد و بین رعایت حقوق شهروندی از سوی دولت و احساس امنیت اقتصادی و رعایت حقوق شهروندی از سوی دولت و احساس امنیت سیاسی رابطه معنی داری وجود دارد. برای سنجش فرضیه هشتم، از دو مجموعه سؤال استفاده شد، که در یکی به سنجش نظرات پاسخگویان در ارتباط با تأثیر دینداری بر احساس امنیت پرداخته شد و در دیگری میزان دینداری پاسخگو در ابعاد مختلف عملی و اعتقادی و رابطه آن با میزان احساس

امنیت فرد مورد بررسی قرار گرفت. بر اساس یافته‌های این تحقیق اکثر پاسخگویان، یعنی حدود ۴۴/۴ پاسخگویان معتقدند که با بالا رفتن میزان دینداری، میزان احساس امنیت نیز بالا خواهد رفت و همچنین ۳۱/۲ نیز با تأثیر دینداری بر افزایش احساس امنیت مخالفند. بر اساس نتایج حاصل از بررسی سطح دینداری پاسخگو و رابطه آن با احساس امنیت بین سطح دینداری پاسخگو و احساس امنیت همبستگی معنی داری وجود دارد؛ به این معنی که با بالا رفتن سطح دینداری پاسخگویان احساس امنیت نیز در آنها افزایش یافته است. همچنین بین دینداری و احساس امنیت اجتماعی و امنیت اقتصادی رابطه معنی داری وجود دارد اما بین دینداری و احساس امنیت سیاسی رابطه معنی داری وجود ندارد.

موانع و محدودیت‌های تحقیق

- هر چند مشکل احساس امنیت، مسأله اجتماعی بسیار مهمی است و دولت‌ها و سیستم‌های امنیتی الزام زیادی برای مدیریت آن دارند اما پژوهش‌های علمی زیاد در کشور ما در مورد روش‌های اثرگذاری بر این پدیده و عوامل مؤثر در کاهش یا افزایش آن انجام نشده است.
- تحقیق در مورد مسأله احساس امنیت به خودی خود دارای حساسیت‌های خاصی است. یکی از این مشکلات در این تحقیق بی‌رغبتی پاسخگو در پاسخ به سئوالات دینی و سیاسی بود که به حیطه خصوصی زندگی و تفکر افراد مربوط می‌شد.
- توزیع پرسشنامه این تحقیق هم زمان با آغاز ماه مبارک رمضان صورت گرفته که خود این تقارن در نهایت می‌تواند نتایج تحقیق را تحت تأثیر قرار داده باشد؛ چرا که بر اساس تحقیقات پیشینی صورت گرفته در ماه رمضان، میزان جرم و جنایت کاهش می‌یابد که خود موجب بالا رفتن احساس امنیت است.
- احساس امنیت مقوله‌ای حساس و پیچیده است که تحقیق و پژوهش در این زمینه دقت بالایی را می‌طلبد تا بتوان گفت که آیا نتایج به دست آمده ناشی از تأثیر متغیر مستقل بوده یا نه.

- فرایند توزیع، تکمیل، و جمع آوری پرسشنامه در کشور فرهنگ سازی نشده و شهروندان جهت تکمیل پرسشنامه‌ها از اعتماد کافی برخوردار نمی باشند که این امر اجرای پژوهش میدانی را تا حد زیادی با مشکل مواجه می سازد.

منابع

- افتخاری، اصغر، جامعه شناسی امنیت، مؤلفه‌ها و ریشه‌های تاریخی آن، فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره بیست و ششم، زمستان ۸۱.
- رادمند، داوود، امنیت و آزادی، مجله علوم سیاسی، سال سوم، شماره نهم، تابستان ۷۹.
- نصری، قدیر، جامعه شناسی امنیت ملی: مطالعه موردی جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره بیست و ششم، زمستان ۸۱.
- عسگری، محمود، مقدمه‌ای بر جامعه شناسی امنیت، فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره بیست و ششم، زمستان ۸۱.
- مک کین، لای و لیتل، ریچارد، (۱۳۸۰)، امنیت جهانی؛ رویکردها و نظریه‌ها (ترجمه اصغر افتخاری)، تهران: انتشارات پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- مدیری، آتوسا، جرم، خشونت و احساس امنیت در فضاهای عمومی شهر تهران، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره ۲۲، بهار ۸۵.
- الیاسی، محمد حسین، رابطه منزلت اجتماعی پلیس با میزان احساس امنیت شهروندان تهرانی، فصلنامه امنیت، سال پنجم، شماره ۴، تابستان ۸۶.
- الیاسی، محمد حسین، سنجش میزان تأثیر نشریات زرد در کاهش احساس امنیت و سلامت روانی زنان تهرانی، فصلنامه امنیت، سال پنجم، شماره ۲۱، پاییز و زمستان ۸۵.
- دلاور، علی و رضایی، محمد، بررسی مقایسه‌ای احساس امنیت در تهران بزرگ، یزد و کل کشور، فصلنامه امنیت، سال پنجم، شماره ۴، تابستان ۸۶.
- گروسی، سعیده و میرزایی، جلال، بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت، فصلنامه دانش انتظامی، سال نهم، شماره دوم، زمستان ۸۵.

- بنی اسدی، علی و حسینیان، سیمین، تأثیر نظارت همگانی بر افزایش احساس امنیت در جامعه،
- ساروخانی، باقر و نویدنیا، منیژه، امنیت اجتماعی خانواده و محل سکونت؛ در تهران، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره ۲۲، بهار ۸۵
- زلفی، علی و ملکی، حمید، تدوین شاخص‌های نمایانگر میزان امنیت عمومی در مدارس دوره متوسطه شهر تهران، فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره ۹۲، ۱۳۸۶.
- همتی، رضا، پلیس جامعه محور و نقش آن در کاهش احساس ناامنی، فصلنامه دانش انتظامی، شماره سوم، سال نهم، تابستان ۸۶.
- زمانی، علی اکبر، نقش و کارکرد نهاد خانواده در تأمین امنیت اجتماعی، فصلنامه دانش انتظامی، شماره دوم، تابستان ۸۶.
- لباف، فریبا، سیره عملی حضرت علی (ع) در استقرار نظم و امنیت، فصلنامه دانش انتظامی، سال هشتم، شماره سوم، پاییز ۱۳۸۵.
- افتخاری، اصغر، ساخت اجتماعی امنیت، فصل نامه دانش انتظامی، سال سوم شماره ۴، زمستان ۱۳۸۰.
- گلگون، بهرام، فساد اداری و امنیت اجتماعی، فصلنامه دانش انتظامی، سال ششم، شماره سوم، ۱۳۸۳.
- کیانی، رسول، شایعه و امنیت عمومی، فصلنامه دانش انتظامی، سال هشتم، شماره سوم، پاییز ۱۳۸۵.
- قمری، محمد رضا، نقش زبان در تأمین امنیت اجتماعی، فصلنامه دانش سال هشتم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۸۵.
- گروه مطالعات نظری دفتر مطالعات و تحقیقات امنیتی، مدلی برای تعیین شاخصهای امنیت فردی، فصلنامه امنیت، شماره ۲۰۱، پاییز و زمستان ۱۳۸۵.
- کینگ، گری و موری، کریستوفر، بازانديشي در امنيت انساني، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال هفتم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۸۳.

- هورو، جوکو، به سوی امنیت کثرت گرا و گسترده(ترجمه موسی موسوی زنوز)، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال هفتم، شماره اول، بهار ۱۳۸۳.
- کلمنتس، کوین، به سوی جامعه شناسی امنیت(ترجمه محمد علی قاسمی)، فصلنامه مطالعات راهبردی، سال هشتم، شماره دوم، تابستان ۸۴.
- راسیم، زینگنغ، حقوق ملت‌ها برای داشتن آزادی و امنیت(ترجمه آزموه لنگرودی)، مجله چیستا، شماره ۱۴۸ و ۱۴۹، بهار ۱۳۷۷.
- آلبرت، توماس، امنیت به مثابه کارکرد مرزبندی کردن، فصلنامه امنیت، سال پنجم، شماره ۱ و ۲، پاییز و زمستان ۱۳۸۵.
- عبد... خانی، علی، (۱۳۸۳)، نظریه‌های امنیت:مقدمه‌ای بر طرح ریزی دکتری امنیت ملی (۱)، تهران:مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین الملل ابرار معاصر تهران.
- ساعی، احمد، امنیت ملی در جهان سوم، ماهنامه پژوهش حقوق و سیاست، شماره ۱۴، بهار و تابستان ۱۳۸۴.
- افتخاری، اصغرو نصری، قدیر، (۱۳۸۳)، روش و نظریه در امنیت پژوهی، تهران:پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- امیری، عبدالرضا، (۱۳۸۷)، بحران‌های طبیعی و نظم و امنیت اجتماعی، تهران:سازمان تحقیقات و مطالعات ناجا، پژوهشکده امنیتی انتظامی، ۱۳۸۷.
- محبوبی منش، حسین، تأملی کوتاه درباره آسیب‌های اجتماعی به عنوان مسأله امنیت عمومی، فصلنامه دانش انتظامی، سال هشتم، شماره سوم، ۱۳۸۵.
- ساروخانی، باقر، (۱۳۸۷)، روش تحقیق در علوم اجتماعی(جلد دوم، بینش‌ها و فنون)، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.
- چلبی، مسعود، (۱۳۸۲)، جامعه شناسی نظم:تشریح و تحلیل نظری نظم اجتماعی، تهران:نشر نی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی